איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

9 אוגוסט, 2018

לכב'
מר יגאל אונא
ראש המערך
מערך הסייבר הלאומי

לכב'
עו"ד עמית אשכנזי
היועץ המשפטי
מערך הסייבר הלאומי

נכבדיי,

הנדון: תזכיר חוק הגנת הסייבר ומערך הסייבר הלאומי, התשע"ח-2018 – התייחסות איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)

בשם איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר) (להלן – **האיגוד**) הנני מתכבד להעביר את התייחסות האיגוד והערותיו לנוסח תזכיר חוק הגנת הסייבר ומערך הסייבר הלאומי, התשע"ח-2018 (להלן – **התזכיר**).

הערות אלה נכתבו על ידי הח"מ בסיועו הרב של עו"ד חיים רביה, היועץ המשפטי של האיגוד, לאחר קבלת הערות לתזכיר ממספר חברי הוועד המנהל של האיגוד.

על אודות האיגוד

האיגוד הינו עמותה המנהלת שתי תשתיות הפועלות בליבת האינטרנט בישראל משחר כניסתו של האינטרנט לשימוש מסחרי בתחילת שנות ה-90: מרשם שמות המתחם (ccTLD) – בסיומת il. ומחלף האינטרנט הישראלי (IIX) המחבר את כלל ספקי הגישה לאינטרנט בישראל לשימוש במרחב כתובות האינטרנט הישראלי.

כמו ברוב המדינות הדמוקרטיות, גם בישראל, פועל מרשם IL. המנוהל על ידי האיגוד כגוף ניטרלי, ללא מטרות רווח, וללא שיקולים פוליטיים או מסחרים.

האיגוד הוסף לאחרונה לתוספת החמישית לחוק הסדרת הבטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח-1998 (להלן – **חוק הסדרת הבטחון**) כמפעיל של "מערכת ממוחשבת חיונית" כהגדרתה בחוק. בהפעילו את מחלף האינטרנט הישראלי הוא בעל רישיון מס' 5-10908-2-96057 מתן שירותי מיתוג לאינטרנט לפי חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982 (להלן – **חוק התקשורת**).

בנוסף, האיגוד פועל כארגון מוביל בחברה האזרחית בסוגיות של אינטרנט וחברה, במסגרתן הוא מקדם יוזמות מדיניות ציבורית שונות המבקשות להשפיע על איכות החיים הדיגיטליים של אזרחי ישראל ותושביה, ופועל למען שמירת אופיו של האינטרנט בארץ כפתוח, נייטרלי, נגיש, שוויוני ובטוח לכלל החברה הישראלית.

האיגוד הוא הסניף הישראלי של איגוד האינטרנט העולמי (ISOC – Internet Society), ומייצג את קהילת האינטרנט הישראלית מול הקהילה העולמית במגוון פורומים בינלאומיים (כגון: ICANN, CENTR, RIPE, IETF, WSIS ועוד).

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

אקדמה

האיגוד מברך על התזכיר, ועל הכוונה להסדיר בחקיקה את מסגרת הגנת הסייבר המדינתית. עיגון סמכויות המערך למשימות הגנת הסייבר בחקיקה ראשית הוא מעשה ראוי, המתחייב מעקרון חוקיות המימשל. אין חולק על החשיבות של מטרת התזכיר, ואנו מוצאים שהתזכיר מבקש לקדם מטרה שאי-אפשר להפריז בחשיבותה.

האיגוד הינו ארגון אשר, מחד גיסא, מנהל תשתיות טכנולוגיות העומדת בבסיס הסייבר הישראלי וחשוף עצמו למתקפות סייבר, וככזה מכיר את משמעות האיום הסייברי. מאידך גיסא, האיגוד מבקש לשמר את חיותו של מרחב האינטרנט הישראלי, תפקודו ותפקידו בליבת הדמוקרטיה, החברה והמשק הישראלי ואסדרה כה עמוקה של מרחב זה בסמכויות נרחבות מדאיגה אותו מאוד.

אנו מאמינים כי המתח בין אינטרסים אלה, והדאגה לאיזונם הראוי משותפים לכלל בעלי העניין בישראל, לרבות יוזמי התזכיר. הכללתם בתזכיר של מנגנוני בקרה ואיזון חדשניים, ובפרט הגנה על הפרטיות במידע, מעידה על מורכבות הסוגיה אותה מבקשים להסדיר, והשפעתה האפשרית על מכלול זכויות אדם והאזרח בישראל.

מאידך גיסא, קריאה מקיפה של התזכיר גורמת לקורא תחושה לא נעימה, שמול עיני הקורא קם ארגון ביון חדש, שתחום פעילותו הוא מרחב הסייבר הישראלי וסמכויותיו רחבות מני ים. ייתכן שתחושה זו נובעת מהפירוט הרב של סמכויות המבוקשות למערך, הנובעות מהצורך החוקתי לעגן את מכלול הסמכויות בחקיקה ראשית.

לא ניתן שלא להתרשם כי הסדרים מסויימים בתזכיר הם פרי מאבק בין גופי מדינה רבי עוצמה, המבקשים לשמר לעצמם סמכויות ומעמד במרחב המתפתח של הסייבר. הגופים המיוחדים המוזכרים בתזכיר מקבלים מעמד מיוחד (למשל וטו על הצבת חיישנים של מערך הגילוי והזיהוי), לעיתים ללא צורך מובן. מהצד השני, גופי מדינה אחרים, בפרט אלה שהם כיום בעלי סמכות אסדרה בתחום הסייבר, מבקש התזכיר להכניסם למשטר קשוח של כפיפות לפעילות המערך והוראותיו.

מטרת ההערות המובאות להלן להתמודד עם חשש עיקרי זה העולה מהתזכיר, שהוא הקניית סמכויות מרחיקות לכת לגישה למערכות מחשב ולמידע מוגן למערך הסייבר הלאומי, לצד חולשה מסויימת במנגנוני הבקרה החוקתיים אשר אמורים לפקח על מימוש סמכויות אלו ולרסנן.

מקום שבו התזכיר עשוי להשפיע באופן ישיר על האיגוד, התייחסנו באופן נקודתי גם להיבטים אלה.

נבקש להבהיר כי מטבע הדברים, כתיבת הערות לתזכיר המשפיע על זכויות אדם ומעניקה סמכויות לגוף מדינתי מחייבת בחינה אנליטית במשקפי זכויות האדם של הסמכויות המבוקשות ומנגנוני הבקרה על הפעלתם, תוך התעלמות מההכרות עם האנשים אשר מנהלים את מערך הסייבר הלאומי כיום, שאותם אנחנו מכירים ומוקירים.

ההערות להלן מסודרות לנוחות הקורא לפי סדר הסעיפים בתזכיר, אך נתחיל במספר הערות כלליות. כנספח למסמך זה אנו מצרפים את נוסח התזכיר עם השינויים שאנו מציעים, תוך שימוש במנגנון הסימון של "עקוב אחר שינויים".

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי
ISOC-IL

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

הערות כלליות

א. העדר מנגנוני שקיפות ופיקוח פרלמנטרי וציבורי בתזכיר

התזכיר חסר באופן בולט וצורם מנגנוני שקיפות, פיקוח פרלמנטרי וציבורי על פעולתו. בנוסחו הנוכחי, פעילות מערך הסייבר מתרכזת ביחס בין ראש הממשלה, ראש המערך ושני גופי פיקוח פנימיים שפעילותם חסויה – מפקח הפרטיות והועדה המפקחת. אין דיווח לכנסת ואישור של סוגיות מסוימות, אין דיווח לציבור הרחב, יש חובת סודיות מופלגת על עובדי המערך והועדה המפקחת אשר מונעת הוצאה של מידע כלשהו לציבור.

עניין זה לא יכול לעמוד – הסייבר נוגע בכל תחומי החיים של החברה והכלכלה בישראל, ההשלכה של פעילות המערך על זכויות אזרח עשויה להיות דרמטית (למרות הכוונות הטובות העולות מהתזכיר), ותקלות יקרו.

הפיקוח הפרלמנטרי נותן צוהר לציבור הכללי לתהליכים המתרחשים, וחסרונו מעוור לחלוטין את הציבור מפעילות המערך. המעגל הסגור בין המערך לראש הממשלה, כאילו המערך הינו גוף בטחון **שכל עיסוקו** סודות מדינה, מבלי שלממשלה, לכנסת ולציבור יש ידיעה כלשהו על הפעילות הוא פתח לתקלות, ואין הערה זו קשורה למיהות האנשים אשר נמצאים בתפקיד, אשר כמובן אין לנו הערה כלשהי לגביהם. הערות רבות לטקסט התזכיר מבחינתנו מבקשות לתקן חוסר זה.

ב. מערך הגילוי והזיהוי

מערך הגילוי והזיהוי, המפורט בסעיפים 17 ו-18 לתזכיר, הוא מנגנון מדיר שינה. הצורך והתועלת בו להגנת סייבר ברורים למי שעוסק בתחום. אולם, מסגרת לפיה המדינה מציבה חיישנים העוקבים אחר פעילות אלקטרונית במאות ארגונים, אשר רובם במגזר העסקי, מנתחת אותם וממצה התרעות ברמת דיוק לא ידועה על אודות תקיפת סייבר או הכנות אליה, מחייבת משנה זהירות.

עיקר הפעילות המנוטרת תהא של אנשים או ארגונים תמימים ללא כל כוונת זדון, שהרי שהמטרה היא למצוא את המחט הרעילה בערמת השחת הבריאה. בתהליך זה יקרו טעויות מסדר ראשון ומסדר שני (יהיו אירועים שיחמקו, ויהיו אירועים שיתויגו כ"מידע אבטחתי" בעוד שאינם כאלה). על בסיס מידע זה, ייעשו פעולות. פעולות אלה עשויות להגיע, בסופו של עניין, לחצרו של ארגון, למשרדו של אזרח או לביתו.

נוסחו של הטקסט המלווה את התזכיר שותק לחלוטין לגבי ההצדקה החוקתית של מערך הגילוי והזיהוי, וזאת בניגוד למסירת מידע רב על עניינים אחרים (למשל, הנטל הרגלטורי על פי מנגנון ה-RIA). עניין זה מחייב שיקוף לעיני הציבור של הניתוח במשקפיים חוקתיות, זה הבוחן את מערך הגילוי והזיהוי המוצע על פי מבחני המידתיות המקובלים - מבחן הקשר הרציונלי, הפגיעה הפחותה ומבחן המידתיות במובן הצר.

ראוי שניתוח זה ימסר לציבור במסגרת התזכיר לגבי מערך הגילוי והזיהוי.

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי
ISOC-IL

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

ג. היחס בין התזכיר לחוק הסדרת הבטחון בגופים ציבוריים

חוק הסדרת הבטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח-1998 הסמיך בשנת 2016, בהוראת שעה, את "הרשות הלאומית להגנת הסייבר" לשמש המאסדר של גופים המפעילים "מערכות ממוחשבות חיוניות" ומפורטים בתוספת החמישית לחוק.

כידוע, הרשות הלאומית להגנת הסייבר שולבה, בהחלטת ממשלה, במערך הסייבר הלאומי. התזכיר אינו מסדיר מחדש את מעמדה האסדרתי של מי שנכנס בנעליה של אותה רשות לאומית ז"ל, אינו מתעמת עם השאלה האם היא "רשות מאסדרת מגזרית" כהגדרתה בתזכיר, ומה היחס בין פעילות זו לפעילות מערך הסייבר הלאומי כמאסדר הלאומי.

יש להבהיר בתזכיר האם הוראת השעה תתבטל או תהפוך להוראת קבע, עם קבלת החוק המתבסס על התזכיר? מה יהיה מעמדם של אותם גופים הכלולים היום בתוספת החמישית לחוק (שהתייחסות אליה קיימת בתזכיר בסעיף 18 לתזכיר)?.

יש לבחון שאלות רבות הקשורות ביחס בין חוק הסדרת הבטחון והתזכיר, וזה שותק לגבי נושא זה לחלוטין.

ד. ממשק עם גופי אכיפת חוק פליליים

בהערותינו לסעיף ההגדרות לתזכיר, אנחנו מבקשים להסיר את משטרת ישראל מרשימת הגופים המיוחדים המנויים בו.

אנו רואים את ההגיון בקביעת רשימה של גופים מיוחדים העוסקים בהגנה על הבטחון הלאומי, בסיכול ובהגעה לגורמי מדינה וטרור זרים ויצירת ממשק עבודה בין גופים אלה למערך הגנת הסייבר הלאומי אשר פועל במרחב האזרחי.

לעומת זאת, הכללתה של המשטרה ברשימה זו היא תמוהה וחסרה.

תמוהה, משום שגוף אכיפת חוק כמשטרה עוסק, בעיקר, באזרחים, תושבים ושוהים בשטח מדינת ישראל. אם מתרחשת תקיפת סייבר ומי מאנשים אלה חשוד במסגרתה, על המערכת הפלילית לטפל בה בכלים הקיימים ברשותה, ולא ליצור "קצר" עם מערכת הגנתית שמטרתה הכלת אירוע הסייבר. בנוסף, אפשרות העברת המידע ממערך הסייבר הלאומי למשטרה תגרום, במקרים רבים, לחשש משיתוף פעולה של ארגונים ותסכל את מסגרת העבודה השגרתית של החוק.

ככל שהכללת משטרת ישראל ברשימת הגופים המיחודים מטרתו טיפול בגורמים פליליים זרים המבצעים תקיפות סייבר דרך מנגנוני הסיוע הפליליים בין מדינות, הרי שיהא על המערך להחיל כללי דיות ראיות פליליים על המידע שנאסף, ואין כלל התייחסות לסוגיה זו. בהקשר זה התזכיר שותק.

חסרה, מאחר ולפחות גוף אכיפת חוק אחד נוסף בישראל עוסק באכיפת חוק פלילית שיש לה הבטי סייבר משמעותיים, וזו הרשות להגנת הפרטיות (לשעבר רמו"ט). תיקון מספר 13 המוצע לחוק הגנת הפרטיות מסדיר מסגרת חקירה פלילית ייעודית לעבירות הגנת פרטיות במידע שהן עבירות שעיקרן מתקיים במרחב הסייבר, והתזכיר שותק לחלוטין לגבי ממשק זה. יש להסדיר גם עניין זה. יצויין שגם רשויות אכיפת חוק אחרות (רשות ניירות ערך, רשות הגבלים עסקיים, הרשות לסחר הוגן וכד') עוסקות בנושאים המשיקים לסייבר, וחקירות שלהן עשויות לקיים ממשק עם אירועים המוגדרים בתזכיר כאיום סייבר או תקיפת סייבר, וגם לעניין זה יש לתת את הדעת.

נעבור עתה להערותינו לנוסח הסעיפים בתזכיר.

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

פרק א': פרשנות

סעיף 1 – הגדרות

נושא	הערות האיגוד
הגדרת "איום סייבר"	יש לצמצם את המונח רק לסיכון **ממשי** להתרחשות תקיפת סייבר, ולא כל סיכון בעלמא
הגדרת "אינטרס חיוני"	המונח "בטיחות הציבור" הוא רחב מדי, ויש להמירו **בבריאות הציבור**. אינטרס משמעותי אינו יכול להיות "כלכלת המדינה", אלא רק **פגיעה משמעותית** בה. יש להגדיר באופן מצמצם ומדויק יותר את התשתיות, המערכות והשירותים החיוניים שהם אינטרס ציבורי, ולאשר רשימה זו בכנסת. המונח "ארגונים המספקים שירותים בהיקף משמעותי" רחב מיני ים, ויש לצמצם את האינטרס החיוני לאותם תשתיות ושירותים שמוגדרים חיוניים. הגדרת "פגיעה משמעותית בפרטיות" מחייבת אישור של ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת. אינטרסים נוספים שראש הממשלה מבקש לכלול בצו צריכים לעבור בקרה פרלמנטרית על ידי ועדה פרלמנטרית יעודית שתוקם לעניין החוק (ראו בהמשך).
הוספת הגדרת "בית משפט"	יש להוסיף הגדרה לבית המשפט המוסמך לדון בבקשות על פי חוק זה. מוצע כי יהא זה **שופט בית משפט מחוזי שהוסמך במיוחד** לדון בסוגיות העולות מחוק זה, ורצוי לוודא כי שופטים אלו יעברו הכשרה מעמיקה על סוגיות סייבר ומשפט וטכנולוגיה במסגרת השתלמויות מקצועיות של השופטים.
הגדרת "גוף מיוחד"	יש **להסיר את משטרת ישראל** מרשימת הגופים המוגדרים כגופים מיוחד לחוק. משטרת ישראל הינו גוף אכיפת חוק שעיקר פעילותו קשורה באזרחי מדינת ישראל ותושביה. היא אינה רשות בטחונית המגינה מפני אויבי המדינה, לרבות ארגוני טרור. הכללתה ברשימת הגופים המיוחדים, הזכאים לקבל מידע בעל ערך אבטחתי על פי סעיף 41 לתזכיר, אשר יכול לכלול גם מידע אישי, ונוכח היקף המידע שיאסף על ידי מערך הסייבר ובפרט על ידי מערכות הגילוי וזיהוי, עשוי ליצור סכנה משמעותית לזכויות האזרח בישראל. ראו גם הערותינו לגבי הממשק מול רשויות אכיפת חוק לעיל.
הוספת הגדרה ל"מרכז הלאומי לסיוע בהתמודדות עם איומי סייבר"	מונח זה מוזכר בסעיף 16 לתזכיר אך **אינו מוגדר**. יש להגדיר את כפיפותו הארגונית, סמכויותיו, תפקידיו וכד'.
הוספת הגדרה "ועדת הכנסת לחוק"	**החוק נעדר לחלוטין בקרה פרלמנטרית** על פעילות מערך הסייבר הלאומי ותקנות, צוים וכללים המחוקקים על ידי ראש הממשלה וראש המערך. מוצע לקבוע ועדת משנה ייעודית לחוק אשר תורכב מנציגים של ועדות הכנסת הרלוונטיות לפעילות המערך –

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
	חוץ ובטחון, חוקה חוק ומשפט וכלכלה (ניתן לשקול גם נציגות מועדת מדע וטכנולוגיה של הכנסת), שתהא הועדה המפקחת על פעילות המערך.
הוספת הגדרה ל"חוק הסדרת הבטחון"	בשל שינוי מוצע בנוסח סעיף 12 לתזכיר ומחיקת האזכור של חוק הסדרת הבטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח-1998 והצורך בו לעניין סעיף 18 מוצע להוסיף הגדרה זו
הוספת הגדרה ל"חוק נתוני תקשורת"	נדרש בשל השינוי המוצע על ידינו בנוסחו של סעיף 20 לתזכיר העוסק בדרישת ידיעות ומסמכים (ראו התייחסות לשינוי המוצע בהמשך).
הוספת ההגדרה ל"חפץ"	לאור השימוש במונח "חפץ" בסעיף 12, וכמוצע על ידינו בסעיף 19, ובסעיפים 23 ו-24 לתזכיר נדרשת הגדרת מונח זה.
הוספת הגדרה ל"מידע"	התזכיר משתמש לכל אורכו במונח מידע, מונח המוגדר בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995 אך אין הפניה אליו. עיקרו של החוק הוא איסוף, ניתוח והפצה של מידע, ויש להגדיר מונח זה. ההגדרה המוצעת מתבססת על ההגדרה בחוק המחשבים, אך מצמצמת אותו (כמונח הבסיסי בחוק) **למידע שאינו מאפשר במישרין לזהות אדם**.
הגדרת "מידע בעל ערך אבטחתי"	מוצע לשנות את נוסחו של סעיף משנה (3). המונח "נוזקה" אינו מוגדר, ולא ברור ההבדל בינו לבין "תוכנה". לעומת זאת, עשויים להיות אמצעים אחרים שאינם "תוכנה" המשמשים לתקיפת סייבר (כגון רכיבי חומרה מסוימים), שיש לאפשר איסוף מידע על אודותם. המונח "נזק" כלול, למיטב הבנתנו, בהגדרה הרחבה של "תקיפת סייבר". בשל הוספת המונח "אמצעים" לסעיף קטן (3), מוצע להסירו מסעיף קטן (4) ולמקד סעיף זה ב"שיטות" לתקיפת סייבר (אשר עושות שימוש בתוכנות ואמצעים המפורטים בסעיף קטן (3).
הוספת הגדרת "סייבר"	התזכיר משתמש **151 פעמים במונח "סייבר" לאורכו**, אך מונח זה אינו מוגדר בו (אין לנו אלא להפנות למערכון המצויין של החמישיה הקאמרית, "חדר האינטרנט" (https://www.youtube.com/watch?v=RVDCQppvvDA)) כדי להמחיש את הסיטואציה שבה הציבור אינו מבין משמעותו של מונח טכנולוגי. מעבר לכך, השימוש בטרמינולוגיה "סייבר" זכה לביקורת גם מגופים רצינים, כגון OECD (ראו OECD (2015), Digital Security Risk Management for Economic and Social Prosperity: OECD Recommendation and Companion Document[1] יש להגדיר מונח זה, ולצמצם את הגדרתו לעיקרו של תזכיר זה – **פעולת תקשורת המחשבים של רשתות תקשורת ציבורית, ובפרט האינטרנט**.

[1] https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/digital-security-risk-management-for-economic-and-social-prosperity_9789264245471-en בעמ' 19 ו-27 למסמך.

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
הגדרת "עובד מוסמך"	השינוי המוצע בהגדרה על ידינו מבקש לוודא כי העובדים המוסמכים של מערך הסייבר יחוייבו בקבלת **הכשרה מקיפה** בסוגיות הרלוונטיות (מחשוב, אבטחת מידע, הגנת פרטיות, חקירה פורנזית של מערכות מחשב והפעלת סמכויותיהם על פי החוק המוצע) טרם קבלת הסטטוס של עובד מוסמך.
הגדרת "פעולה בחומר מחשב"	מוצע לשנות את סעיף קטן (5) כך שיחול גם על אמצעים טכנולוגיים שאינם חזותיים בלבד, אלא גם הקשורים בשמע או בטכנולוגיות אחרות המשפיעות על חושי האדם. על כן מומלץ להמיר את המונח "לפענוח חזותי" ב"להבנה" (בידי אדם).
הוספת הגדרה ל"פקודת סדר הדין הפלילי"	הוספת הגדרה זו נדרשת מאותה סיבה של הצורך בהוספה של הגדרת "חוק נתוני תקשורת"
הגדרת "תקיפת סייבר"	הגדרת תקיפת סייבר המוצעת בתזכיר רחבה מיני ים, ומחילה את סמכות המערך על כל פעולה שנחזית להיות תקיפת סייבר, אף אם נעשית על ידי ילד אחד כנגד ילד אחר כמעשה משובה, ואין בה כדי לפגוע באינטרנס חיוני כלשהו של הציבור הישראלי. יש לצמצם את סמכויות המערך שעניינן טיפול בתקיפות סייבר לאותן **תקיפות שיש בהם כדי לאיים על אינטרנס חיוני** של הציבור, כפי שמוגדר לעיל. השארת הגדרה נרחבת זו נותנת סמכות למערך הסייבר הלאומי לפעול בכל אירוע, קטן כגדול, הקשור ל"סייבר" וסמכות זו רחבה מדי.

פרק ב': מערך הסייבר הלאומי ייעודו ותפקידו

נושא	הערות האיגוד
סעיף 2 " מערך הסייבר הלאומי וייעודו"	**סעיף קטן (א)** - לא ברורה מטרת המונח "הוא גוף בטחוני מבצעי" בסעיף קטן (א). אין מקבילה למונח זה בחקיקה הישראלית, וגם המונח "גוף בטחון" מופיע רק בסעיף 111 לחוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016 בהקשר אחר ולא קשור. ככל שמבקש המערך להגדירו כ"רשות בטחון", הרי שמונח זה מופיע בחוקים אחרים (ראו: סעיף 1 לחוק האזנת סתר, התשל"ט-1979; סעיף 19 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981; סעיף 1 לחוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי ובמאגר מידע, תש"ע-2009; סעיף 2 לחוק המאבק בטרור, תשע"ו-2016). הכללה של המערך בחוקים שונים מחייבת בחינה של הרציונל בהוספתו על בסיס מטרות החוק הרלוונטי. **סעיף קטן (ב) –** הייעוד של "קידום ישראל כמובילה עולמית בתחום הסייבר (מעבר לכך שכמובן הכוונה ל"הגנת סייבר") אינו אמור להיות ייעוד עיקרי ומהותי של מערך הסייבר הלאומי, ולצורך השגרת מטרה זו אין צורך בכל הסמכויות המוצעות בתזכיר (ואף עולה חשש כי ייעשה שימוש בסמכויות מרחיקות לכת אלה למטרות שיווקיות של מדינת ישראל וגופים מסחריים בעולם). מוצע להסיר ייעוד זה ולהבהיר כי **ייעוד המערך הוא**

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
	הגנת מרחב הסייבר הישראלי מפני תקיפות סייבר והתמודדות עמן כאשר הן מתרחשות.
סעיף 3 "תפקידי המערך"	ראו הערותינו לסעיף 2 לעיל לעניין התפקיד המופיע בסעיף קטן (3) (לקדם מדיניות ומובילות וגו'), אשר בגינה אנו מציעים להסיר את סעיף קטן (3) מהתזכירת. אין מניעה, כמובן, שהממשלה תטיל על המערך משימות נוספות, ובין היתר זו המפורטת בסעיף קטן (3) (ושהסמכות לכך מוסדרת ברישא של סעיף 2 לעיל, אך אין לקשור בין הסמכויות לפי חוק מוצע זה ומשימה זו. יש להוסיף את המילה "הגנת" בסמוך לסייבר בסעיפי משנה (4) ו-(5), כפי שהיא מופיעה בסעיף קטן (6).
סעיף 4 "ראש המערך"	נוכח היקף סמכויותיו של ראש המערך וחשיבות עצמאות תפקודו ומניעת השפעה פוליטית על תפקידו, מומלץ (כמקובל במינויים של ראשי רשויות אכיפת חוק ואסדרה אחרות) **שתקופת הכהונה** של ראש המערך תהא **קצובה בזמן וחד פעמית**, כך שראש המערך לא יהא תלוי באישור מהדרג פוליטי לצורך המשך כהונה (ראו לעניין זה החלטת ממשלה 4062 מיום 7.9.2008). מאחר וכראוי, ראש המערך ממונה על ידי ממשלת ישראל, על דו"ח מצב הגנת הסייבר הלאומית להיות מוגש לממשלה, ולא לראש הממשלה. בנוסף, בדומה לדרישה המפורטת בתזכיר מדירקטוריון של חברה מסוג שיקבע (ראו סעיף 63 לתזכיר) לדון בסיכוני הסייבר על אותה חברה, מן הראוי ש**הממשלה תקיים דיון שנתי** כזה על בסיס הדו"ח של ראש המערך, ושגרסה לא מסווגת של דו"ח זה תושקף לציבור הרחב.
סעיף 5 "הבטיים ארגוניים של המערך"	מן הראוי ש**תנאי הכשירות וההכשרה** של גורם אחראי ועובד מוסמך במערך יקבעו בתקנות (המקבלות אישור פרלמנטרי) של השר האחראי (במקרה זה – ראש הממשלה), בדומה לתנאי כשירות של רשויות אכיפה אחרות (ראו לדוגמא בעולם תוכן דומה: סעיף 17(ב)(3) לחוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001).
סעיף 6 "סודיות"	לסעיף קטן (א), מומלץ להבהיר כי הגילוי האסור של מידע מוגן יכול שיעשה במעשה או מחדל, לרבות בדרך של מסירה ו/או פרסום. לא ברור מדוע נדרשת סמכות לראש המערך להורות על גילוי של מידע מוגן (שאסור בפרסום, ויש מנגונים סדורים בתזכיר ובחוקים המגנים האחרים לעניין זה). יש להסתמך על מנגנוני התרת הגילוי הקבועים בחוקים הספציפיים שמגינים על הזכות החוקתית. לסעיף קטן (ב), יש לקשור את האיסור להפרה של האיסור הקבוע בסעיף קטן (א).

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
סעיף 7 "הגבלות על עובדי המערך"	מאחר והתזכיר מבקש להתיר למי שאינם עובדי מדינה לעשות פעולות בשם המערך, יש לוודא כי מגבלות המבקשות לשמור על טוהר המידות ואמון במערך יחולו גם על אותם אלה שאינם עובדי מדינה (כגון מומחים) בשינויים המתחייבים מעצם העניין.
סעיף 8 "סייג לאחריות"	יש לצמצם את סוגי התפקידים עליהם יחול הסייג לאחריות פלילית או אזרחית רק **לעובדים הפועלים בליבת הפעילות של הגנת הסייבר**. נוסח הסעיף כפי שמופיע בתזכיר מתיר לסייג גם גורמי מנהל, ייעוץ משפטי וכד'.
סעיף 9 "ממונה הגנת הסייבר במערך"	מומלץ לדייק את הניסוח בסעיף קטן (א) ולוודא כי לממונה הגנת הסייבר יש גם את הסמכויות הנדרשות לצורך מילוי תפקידו.
סעיף 10 "מפקח פרטיות פנימי במערך"	לסעיף קטן (א) – מוצע לא להתנות תפקיד זה בהיות העובד כבר עובד במערך, אלא לאפשר בחירה של אנשים לתפקיד מתוך שירות המדינה. מדובר בתפקיד ייחודי, שאין וודאות כי יהא אדם מתאים בתוך המערך. בנוסף, יש לוודא כי לאותו אדם התאמה בטחונית מספקת לצורך מילוי תפקידו, כדי שזה לא יופרע בתואנה כי אינו בעל הסיווג המתאים. לסעיף קטן (ג) – נוכח חשיבות תפקיד זה להגנה על הזכות החוקתית לפרטיות, והסתירה המובנית בין תפקידו ובין היותו עובד מערך הסייבר, יש להגן עליו בפני הפסקת כהונה ביוזמת המערך מחד גיסא, ומאידך גיסא **לאפשר לרשם ליזום הפסקת כהונה** של מפקח פרטיות שאינו ממלא את תפקידו כראוי. כמשלים לתיקונים בסעיף קטן (ג), מוצע להגביל את עבודתו של מפקח פרטיות שהופסקה כהונתו ביוזמת הרשם בהמשך עבודה במערך לתקופה של חמש שנים. מוצע להוסיף סעיף קטן (ו) אשר יוודא כי ראש המערך מקצה למפקח הפרטיות הפנימי את **המשאבים הדרושים לצורך מילוי תפקידו**.
סעיף 11 "תפקידי מפקח הפרטיות הפנימי"	מוצע להרחיב את תכולת תפקיד מפקח הפרטיות לפיקוח על **מכלול דיני הגנת הפרטיות במערך**, ולא לצמצם להוראות חוק הגנת הפרטיות בלבד (שכן קיימות לעיתים הוראות הגנת פרטיות ייעודיות בחוקים ספציפיים, שפעילות המערך עשויה לגעת בהם). מוצע להוסיף תפקיד למפקח הפרטיות והוא המלצה לראש המערך על הוראות ונהלים הנדרשים במסגרת המערך לשם ההגנה על הפרטיות, ושאת תוכנם הוא אמור לבדוק על פי סעיף קטן 11(ב) לתזכיר. בנוסף, מומלץ להטיל עליו לבדוק את יישום הנהלים בפועל, ולא רק את הטקסט של הנוהל כפי שעולה מהסעיף המוצע. לסעיף קטן (ג), אין להתנות בירור של הפרות בהנחיית הרשם, שכן הרשם שאינו נוכח בפעילות השוטפת של המערך עשוי לא לדעת על ההפרות. יש לאפשר למפקח לבדוק הרפות ביוזמתו.

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
	לסעיף קטן (ד) – יש לוודא כי לרשם מאגרי מידע יש את ההתאמה הבטחונית הנדרשת ואמצעי ההגנה לצורך קבלה של כל ממצא שמפקח הפרטיות יגבש, ואין להתנות את העברת המידע בהוראות ההתאמה הבטחונית והמידור החלות על המערך.
סעיף 12 "סמכויות המפקח הפנימי"	**הסמכויות המוצעות** בתזכיר למפקח הפנימי (על פי סעיף 15 לחוק להסדרת הבטחון) הן **לא מספקות, בלשון המעטה**. יש לתת בידי המפקח הפנימי סמכויות המאפשרות לו לקיים את תפקידו כראוי, ושאינן פחותות מאלה הניתנים לאנשי המערך בבואם לטפל באירוע סייבר.
סעיף 13 "ועדה מפקחת על מערך הסייבר הלאומי"	לסעיף קטן (א) - בדומה לכך שהממשלה היא הממנה את ראש המערך, על **הממשלה למנות גם את הועדה המפקחת**. מאחר וסייבר הוא מונח רחב מאוד, ופעילות המערך עשויה להשפיע גם על זכויות חוקתיות אחרות, שאינן הזכות לפרטיות, מוצע כי הועדה המפקחת תעקוב אחר **השפעת פעילות המערך גם על זכויות חוקתיות אחרות** אשר עשויות להיות מושפעות כגון הזכות לקניין, לחופש ביטוי, לזכות הציבור לדעת וכד'. לסעיף קטן (ב) – יש ליצר הבדלה בין הוועדה ובין המערך, ומינוי נציג של ראש המערך להיות מזכיר הועדה (שהוא, במקרים רבים, ציר מרכזי בפעילות של ועדות ממשלתיות) פוגע בעצמאות התפקודית של הועדה, שהיא הכרחית לפעילותה. מהצד השני, **יש לוודא כי לועדה יש את האמצעים הנדרשים לפעולתה**, לרבות שירותי מזכירות, מחקר משפטי, ייעוץ טכנולוגי וכד' וחובת אספקת משאבים אלו חייבת להיות מעוגנת בחוק. לסעיף קטן (ג) – יש לוודא כי מי שמכהן בראשות הועדה הוא שופט או משפטן בכיר, שיש בידו את **הידע וההבנה בתחום החדשני של משפט וטכנולוגיה** שהוא ליבת עיסוקו של המערך. להערכת האיגוד קיימים כיום עשרות משפטנים מהאקדמיה, מהפרקטיקה ומהשירות הציבורי לשעבר העומדים בתנאי הכשירות הזה. בנוסף, מוצע כי שני חברים בועדה (הנציג מקרב הציבור בעל מומחיות בתחומי זכויות אדם והגנת פרטיות, והנציג מהציבור שהוא בעל מומחיות בנושא טכנולוגיות מידע) **ימונו על פי הצעת רוב הדעות של דיקני הפקולטות למשפטים ומדעי המחשב** (בהתאמה). עניין זה יגדיל את עצמאות הועדה ואיכות חבריה.
סעיף 14 "תפקידי הועדה"	סימן קטן (א) - מאחר והממשלה היא זו שממנה, על פי הצעת האיגוד, הרי שעליה להגיש אליה את הדוח השנתי על אודות פעולתה. מומלץ שהממשלה תדון בדו"ח זה ביחד עם דוח מצב הגנת הסייבר הלאומית, ולהוסיף חובה זו כסעיף קטן (ב). בבסעיף קטן (ב) יש להוסיף כי על הוועדה לבחון את פעילות השפעת המערך על זכויות חוקתיות נוספות על הזכות לפרטיות.

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
סעיף 15 "סמכויות הוועדה"	הסמכות המוצעת בסעיף 15 לתזכיר מועטות במקצת ביחס למשימה הנכבדה שמוטלת עליה. יש להשוות את סמכויות הוועדה לאלו הקבועות **בחוק ועדות חקירה**, התשכ"ט-1968 על מנת שתוכל למלא את תפקידיה באופן הולם.

פרק ג': סמכויות המערך

נושא	הערות האיגוד
סעיף 16 "סמכויות המערך"	סעיף קטן (א) – הסעיף מאזכר את "המרכז הלאומי לסיוע בהתמודדות עם איומי סייבר", אך יישות זו אינה מוגדרת בתזכיר. יש להגדיר את תפקידה, סמכויותיה, כפיפותה במסגרת התזכיר. המונח "מידע שעשוי לשמש להפקת מידע בעל ערך אבטחתי" אינו מוגדר ועשוי לשמש פתח לאיסוף כל מידע, מוצע למחוק מונח זה מהסעיף. סעיף קטן (ג) – יש להוסיף **איסור על הפצת מידע מוגן** במסגרת תיאור הסמכויות הכלליות של המערך. סעיף קטן (ד) – יש **להוסיף יחידים ליישויות** שהמרכז הלאומי להתמודדות עם איומי סייבר מוסמך לסייע להם. יש להוסיף אישור של ועדת הכנסת לחוק על התקנות שעוסקות באיסוף המידע של המרכז הלאומי לסיוע בהתמודדות עם איומי סייבר, עיבודו, שיתופו והפצתו.
סעיף 17 "מערך הגילוי והזיהוי"	בהמשך להערותינו בתחילת המסמך, סעיף זה הוא סעיף ליבה בפעילות מערך הסייבר, ומערך הגילוי והזיהוי מעלה חששות כבדים למערכת ניטור on-line על גופים מרכזיים במשק הישראלי. איגוד האינטרנט מבין את הצורך הגלום במערך שכזה לצורך התמודדות עם תקיפות סייבר, אך מבקש למזער את הנזק האפשרי מהפעלתה של מערכת כזו ושימוש לרעה בה. חלק מהותי ממזעור אפשרי של הנזק בא לידי ביטוי בשינויים המוצעים לעיל בהגדרות מונחי היסוד של פעולת המערך, אשר **מצמצמים את המידע הנאסף ומטרותיו לתקיפות על אינטרסים חיוניים בלבד**. השינויים המוצעים על ידינו בסעיף זה הינם: סעיף קטן (א) – יש להוסיף את משימת **גילוי הביצוע** לצורך שבגינו מערך הגילוי והזיהוי פועל. סעיף קטן (ג) – יש לקבוע כי המידע שיאסף מהארגונים יהא **מידע בעל ערך אבטחתי בלבד**, וככל שנעשות פעולות עיבוד מידע למיצוי מידע בעל ערך אבטחתי ממידע, עליהן להעשות בחצרי הארגון בלבד, בזמן אמת ובאופן אוטומטי. מאחר ומדובר במערכת הפועלת בחצרי הארגון ואוספת מידע ממערכותיו, **לנושא משרה בארגון חייבת להיות יכולת ביקורת על פעולת המערכת**, כך שיוכל לוודא שמידע מוגן על אודות לקוחות הארגון, או מידע קנייני של הארגון, אינו דולף דרך מערך הגילוי והזיהוי בניגוד לנדרש.

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
	מוצע להוסיף דרישה בסעיף לכך שהאמצעים שבהם ישתמש המערך לאיסוף מידע יהיו מבוססים על **קוד פתוח**, כך שניתן יהיה להבין ולאמת את אופן הפעולה של האמצעים.
סעיף 18 "ארגונים שיכללו במערך הגילוי והזיהוי	לעניין זה יובהר, למען הגילוי הנאות, כי איגוד האינטרנט נמצא, בשתי קטגוריות מוצעות בסעיף זה – היותו מפעיל של "מערכת מחשוב חיונית" הנכלל בתוספת החמישית של חוק הסדרת הבטחון, והיותו בעל רישיון לפי חוק התקשורת (בזק ושידורים). אשר לרשימת הגופים: סעיף קטן (ב) – יש לקיים **פיקוח פרלמנטרי על הוספת גופים מבוקרים** על פי חוק מבקר המדינה לרשימה, ויש לבטל את הסיוג לגבי רשימת הגופים המיוחדים. לא ברורה הסיבה להוצאת הגופים המיוחדים מרשימת הגופים שנכללים במערך הגילוי והזיהוי, ואין היגיון בכך. גופים אלה הינם יעדים לתקיפת סייבר, והמידע שיאסף במערכותיהם, מעבר להגנה עליהם עשוי לתרום להגנת הסייבר הלאומית. ככל שהסיבה לאי הכללתם היא בטחון מידע, הרי שפעולתם המסווגת נעשית ברשת ייעודית, ואין מניעה להציב חיישנים של מערך הגילוי והזיהוי בתשתיות ארגונים אלה המחוברות לסייבר. לסעיף קטן (ג) – יש **לסייג** את פעילות מערך הגילוי והזיהוי למערכות שהוגדרו כ"**מערכת הממוחשבת החיונית**", בגינה נכלל אותו ארגון בתוספת החמישית. ככל שאותו ארגון מנהל בנוסף מערכות ופעילויות שאינן קשורות למערכת הממוחשבת החיונית ולא יוצרות סיכון סייבר למערכת הממוחשבת החיונית, על מעמד מערכות אלו להיות דומה לכל ארגון אחר. לסעיף קטן (ד) – הסעיף בנוסחו הנוכחי מבקש לכלול במערך הגילוי והזיהוי כל בעל רישיון לפי חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982. ראשית, לא נכללה בהגדרה זו מי שהוא בעל היתר כללי (על פי סעיף 4א1 לחוק התקשורת, היתר כללי אינו רשיון). לרשימת בעלי ההיתר הכללי ראו: https://www.gov.il/he/Departments/General/heter_klali. רשימת כלל בעלי הרשיונות לפי חוק התקשורת מחזיקה מאות גופים (ראו https://www.gov.il/he/Departments/Topics/licenses) ולא נראה כי תהא תועלת למערך הגילוי והזיהוי מקביעה כללית שכזו. מומלץ לקבוע כי יכלל במערך הגילוי והזיהוי מי שהינו **בעל היתר כללי או בעל רשיון לאספקת שירותי בזק בסיסיים** (כהגדרת המונח בחוק התקשורת). למען הסר ספק, **איגוד האינטרנט מתנגד להכללתו של מחלף IIX במערך הגילוי והזיהוי,** שכן לא תצמח כל תועלת מכך (בכל הארגונים המחוברים אליו יוצבו על פי התזכיר חיישנים של מערך הגילוי והזיהוי, והוא עצמו רק מעביר את המידע).

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
הוספת סעיף "חובת יידע ארגון על תקיפת סייבר"	מוצע לקבוע **חובה פוזיטיבית** על מערך הסייבר **ליידע** ארגון אשר יש מידע מאומת כי הוא מהווה, או מיועד להיות, יעד לתקיפת סייבר בכל המידע הנדרש להערך לאותה תקיפה ולהתגונן מפניה. מאחר ועשויים להיות מקרים בהם העברת המידע עשויה לחשוף מידע מסווג, יש לקבוע כללים לעניין זה. החשיבות בקביעה זו היא בחובה המוטלת על המערך לידע, שאין כזו לאורך התזכיר.

סימן ב': סמכויות לטיפול בתקיפות ואיומי סייבר

נושא	הערות האיגוד
סעיף 19 – "הוראות כלליות"	מוצע להוסיף לסעיף זה **מדרג של הפעלת הסמכות**, אשר יחייב את המערך בהפעלה של אמצעי שחומרתו פחותה. לעניין זה ראוי לציין כי מושאי פעולות הפיקוח וההגנה של מערך הסייבר אינם חשודים, בדרך כלל, בדבר אלא נתקפים שלא בטובתם. על כן, הנטיה הטבעית של הגופים תהא לשתף פעולה, שכן פעולת המערך נועדה להגן עליהם, ועל כן ניתן לבסס את עיקר פעולת המערך על הסכמה. רק במקרי קיצון, תידרש הפעלה כופה של סמכות, ואכן יש לאפשר למערך הפעלה של סמכות כופה, אך רק על פי המדרג המוצע.
סעיף 35 "ביצוע פעולה בהסכמה"	מוצע להעביר את סעיף 35 לתחילת הסימן, ולמקמו אחר ההוראות הכלליות (בהתאם לעיקרון הקבוע לעיל).
סעיף 20 "דרישת מידע ומסמכים"	סעיף קטן (א) – מוצע להתנות את סמכות דרישת הידיעות והמסמכים בקיום **"יסוד סביר להניח"** כי הם נדרשים לצורך איתור תקיפת הסייבר, התמודדות עמה או מניעתה. מוצע להוסיף **מגבלות על דרישה או קבלה של ידיעות או מסמכים** מפעילות של ארגונים שהם בעלי רשיון, או שהם כפופים לחובות סודיות או חיסיון מקצועיים (כגון עיתונאיים, עורכי דין וכד'). מוצע להוסיף מגבלה על דרישה או קבלה של ידיעות או מסמכים המכילים מידע מוגן, כהגדרתו בתזכיר, ממשרדי ממשלה ורשויות מדינה. מוצע להתנות דרישה של ידיעות ומסמכים המכילים מידע מוגן, כהגדרתו בתזכיר, בקבלת צו לפי חוק נתוני תקשורת או סעיף 43 לחוק סדר הדין הפלילי.
סעיף 22 "כניסה למקום"	סעיף קטן (א) – מוצע להתנות את סמכות הכניסה למקום בהיות **תקיפת סייבר מתרחשת בעת, או בסמוך למועד הכניסה** ובכך שאותה תקיפה מיועדת לפגוע באינטרס חיוני. סעיף קטן (ב) – מוצע לחייב **הסכמה של מחזיק המקום** במקרה שבו התנאי המוצע בסעיף קטן (א) לא מתקיים, או שהמקום משמש למגורים, או שהשהות במקום תעלה על 12 שעות או שבעל המקום כפוף לחובת סודיות.

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
	הוספת סעיף קטן (ג) – מתן אפשרות מעקף של המגבלות הקבועות בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) במקרה של סכנה ממשית ומיידית לשלום הציבור או בטחונו, ובהעדר חלופה אחרת פוגעת פחות.
סעיף 24 "המצאת חפץ לבדיקה"	מוצע להוסיף סייג לפיו הסמכות לפי סעיף זה תעמוד מקום בו לא **ניתן לפעול לפי סמכויות קלות** יותר הקבועות בסעיפים 22 ו-23.
סעיף 25 "הסתייעות במומחה"	מוצע להוסיף סימן קטן (ב) המוודא כי למומחה החיצוני **אין ניגוד עניינים** המונע ביצוע תפקיד. מוצע להוסיף סימן קטן (ג) המחיל על המומחה החיצוני את **דיני עובד הציבור** בפעולתו כמומחה חיצוני. מוצע להוסיף סימן קטן (ד) המחייב את המערך להסתייע **במומחה מטעם הארגון**, בין אם הוא עובד הארגון ובין אם מומחה מטעמו, חלף המומחה החיצוני אם אותו מומחה פנימי זמין. הסתייעות כזו של המערך במומחה פנימי תגרור שיפוי של המערך את הארגון בהתאם על פי תעריפים של מומחה חיצוני.
סעיף 26 "סמכות מתן הוראות"	סעיף קטן (א) – הוראות של המדינה לארגון לבצע פעולות במערכות המידע שלו היא סמכות מרחיקת לכת, ועל כן נדרש שהן יהיו **חיוניות** לצורך איתור תקיפת הסייבר, ושתהא **ודאות קרובה** שאי ביצוען יגרום לנזק בלתי הפיך לאינטרס חיוני. בנוסף, נדרש כי העובד המוסמך יוודא באופן סביר, טרם מתן ההודעה, כי אין בביצוע ההוראה כדי לגרום לנזק לארגון או לצדדים שלישיים, ועליו לתת לארגון הזדמנות להשיג על ההוראה. יש לזכור כי בדרך כלל, ארגונים מכיר הרבה יותר טוב את מערכות המידע שלהם מאשר גורם חיצוני המגיע בנסיבות מסוימות. סעיף קטן (ד) – יש לאפשר לארגון, שהעובד המסמך לא קיבל את השגותיו, לערור על ההחלטה אצל ראש מערך בטרם ביצוע ההוראות. סעיף קטן (ה) – על התזכיר לסנכרן עצמו עם הוראות חוק העוסקות **בהודעה על כשל אבטחה (data breach notification),** כדי להמנע ממצב שבו הארגון כפוף לדינים סותרים.
סעיף 27 "צו לפעולות למניעת תקיפת סייבר או לטיפול בה" **סעיף 28 "בקשת הצו"**	הסמכת עובד המערך לבצע, ללא הסכמה הארגון, פעולות במערכות מידע של ארגון, באישור בית משפט שבדרך כלל אינו בקי בפרטים הטכנולוגיים של הבקשה, אמורה להיות **החריג שבחריג** בפעולת המערך. לעניין זה מוצע: א. כי על השופט לבחון גם פגיעה בזכויות חוקתיות אחרות מעבר לזכות לפרטיות בתהליך השקילה האם לאשר את הצו. כאמור, לא רק הזכות לפרטיות עשויה להפגע מצוים כאמור.

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

נושא	הערות האיגוד
סעיף 29 "הדיון בבקשה" **סעיף 32 "צו לביצוע פעולות בחומר מחשב לצורך בקשה מדגמית"** **סעיף 33 "בקשת הצו והדיון בה"**	ב. על השופט יהא לשקול את הנחיצות בצו המבוקש, נוכח עקרון מדרג הפעלת הסמכות המוצע על ידינו. ג. לקבל מידע על אודות הכרותו הקונקרטית של העובד אשר אמור להפעיל את הצו עם מערכות המחשב הספציפיות בהן הוא אמור לפעול. ד. שהצו יגדיר באופן מדויק מאוד את המערכות בהן הוא מתיר לפעול, מהותן המדויקת של הפעולות המאושרות, שיתוף הארגון בביצוע הפעולות והמועד לביצוע הצו ותוקפו. ה. בארגונים הפועלים על פי רשיון מיוחד, או שפעולתו כפופה לחובת סודיות קונקרטית, ירשמו נימוקים מיוחדים להוצאת הצו. ו. כי גם לארגון תהא זכות ערעור על סירוב לבקשתו לגילוי חומר חסוי ששימש כבסיס להחלטה.
סעיף 30 "ערעור על החלטת בית משפט"	מוצע לקבוע כי אם הוגש ערעור על החלטת בית משפט, יעוכב ביצוע הצו. אי עיכוב במקרה יהפוך את הערעור לתיאורטי, שכן מטרת ההתנגדות של הארגון היא למנוע נזק.
סעיף 31 "ביצוע הצו"	יש להוסיף לסעיף את תנאי לביצוע הצו הוא שהוא לא עוכב. להודעה לאיש הקשר מטעם הארגון על העובד לצרף את הצו שהוצא.

סימן ג': סמכויות נוספות

נושא	הערות האיגוד
סעיף 36 "פעולה דחופה בחומר מחשב"	סעיף זה מבקש להסמיך את המערך להפעיל סמכות, שלשם הפעלתה נדרש אישור בית משפט, ללא צו. זו סמכות אשר הפעלתה אמורה להיות נדירה ביותר, ועל כן מוצע כי: א. **הפעלת הסמכות** בפועל תעשה **על ידי ראש מערך הסייבר הלאומי**, או מנהל בכיר הכפוף לו בישירות בלבד. ב. כי תדרש **הסכמתו המקדימה של היועץ המשפטי** לממשלה חלף אישורו של בית המשפט. ג. כי תנאי להפעלה של סמכות זו היא כי הארגון סירב לבקשת המערך, או שסיכל את הפעלת סמכויותיו. ד. כי הפעלת הסמכות **תוגבל ל-24 שעות**, אשר במהלכן יפעל המערך להשגת צו כנדרש מבית המשפט.

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

סימן ד': ההגנה על הפרטיות ומידע מוגן שנאסף לפי פרק זה

נושא	הערות האיגוד
סעיף 38 "עיצוב לפרטיות והגנה על מידע מוגן"	כאמור, האיגוד מברך על הכנסת מנגנון ה"עיצוב לפרטיות" (Privacy By Design) לחוק. לדעת האיגוד, חסרה דרישה למנגנון של "עיצוב לאבטחה" **" Security By Design"**, אשר מרחיבה במקצת את דרישת העיצוב לפרטיות המתמקדת בפרטיות בלבד. על כן, מוצע כי מערכות המחשב יעוצבו באופן שיבטיח הגנה מפני דליפת מידע או פריצה אליהם וכן תמנענה העברה, חשיפה, מחיקה, שימוש, שינוי או העתקה בלא הרשאה חוקית, וכן בניגוד להוראות החוק עצמו.
סעיף 39 "סודיות ואי גילוי"	מוצע כי בית המשפט יוכל לשקול גם את **האינטרס** של מי **שמבקש** את הגילוי, ולא רק את האינטרס הציבורי.
סעיף 40 "מסירת מידע" **סעיף 41 "שימוש במידע שנמסר למערך"**	יש להוסיף לאיסור על מסירת מידע את המקרה בו המידע הגיע לידיעת המערך, ולא נמסר לו באופן אקטיבי, בין אם דרך אגב ובין אם על בסיס מנגנון כלשהו. יש להסיר את ההרשאה לגלות מידע בשל עבירה "חמורה" (מונח שאינו מוגדר בחוק), ובודאי שלא בשל העבירה של "הפרעה לעובד ציבור". על אחת כמה וכמה, האפשרות שחומר שנמסר בהסכמה על ידי ארגון ישמש כנגד מוסרו יוכל לשמש כנגדו בהליכים פליליים, אזרחיים או מנהליים (על פי רשימה שיקבע שר המשפטים מבלי בקרה פרלמנטרית!) יוצרת **"קצר" בין הליך הגנת הסייבר וההליך הפלילי, ותפגע באמון הציבור במערך ונכונותו לשתף פעולה.**

פרק ד': אסדרה לאומית בתחום הגנת הסייבר

נושא	הערות האיגוד
סעיף 43 "עקרונות על לאסדרה"	מומלץ להוסיף לסעיף קטן (א)(1) דרישה כי התאמת האסדרה לתקינה בינלאומית או תקינה מקובלת ונוהגת במדינות מפותחות בעלות שווקים משעותיים תעשה בשינויים המחוייבים לפי העניין, שכן לעיתים התקנים הבינלאומיים עשויים לא להתאים **לתנאי הארץ ותושביה.** מוצע להוסיף דרישה נוספת לפיה האסדרה תותאם להוראות כל דין בישראל, שכן עשויות להיות הוראות חוק מקבילות להן תחולה והשפעה על מסגרת האסדרה.
סעיף 45 "הנחיות בתחום הגנת הסייבר"	מומלץ להוסיף סעיף-קטן (ב) המחייב כי טרם כניסתן לתוקף, הנחיות בתחום הגנת הסייבר יועמדו **לשימוע ציבורי** לאחר הסכמת הרשות המאסדרת הנוגעת בדבר.

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

סעיף 46 "מיפוי המרחב האזרחי – המערך"	לסעיף קטן (א) – מוצע להחליף את המונח "יורה" ב"**יגבש**". מוצע להוסיף סעיף קטן (ה) אשר יחייב עדכון ושיפור מתמידים של השיטה למיפוי של מרחב הסייבר, בתהאם להתפתחויות טכנולוגיות, משקיות ואיומי סייבר חדשניים.
סעיף 54 "קיום הוראות הגנת סייבר כתנאי למתן היתר או רישיון וחידושו"	הגדרת המונח "רישיון" בסעיף רחבה מאוד, ועשויה לחול על מנעד עצום של ממשק של האזרח מול השלטון. יש לצמצם הגדרה זו **להיתר או רישיון**, ולקבוע כי ההתניה של מתן הרישיון בקיום הוראות לפי סעיף 50 ייעשו באופן סביר.
סעיף 55 "סמכויות פיקוח"	הרחבת הסמכויות המוצעת בסעיף זה לפיה כל מפקח ברשות מאסדרת שהוא בעל סמכות אסדרה לפי הדין המסדיר את האסדרה של אותה רשות יהא רשאי לפקח גם ביצוע של הוראות לפי חוק הגנת הסייבר, אינה מתקבלת על הדעת. יש להוסיף תנאי לפיו אותו מפקח יוכל להפעיל סמכויות אסדרה לפי חוק הגנת הסייבר רק לאחר שקיבל אישור כי אותו **מפקח עומד בתנאי הכשירות והידע** הנדרשים לצורך הפעלת סמכות הפיקוח.

פרק ה': הוראות שונות

נושא	הערות האיגוד
סעיף 63 "הארגון והדירקטוריון"	יש לסייג את תחולת הוראות סעיף זה מקום שדירקטוריון החברה כפוף כבר להוראות דומות על ידי משטר אסדרתי של רשות מאסדרת.
סעיף 64 "פעילות מותרת לצורכי הגנת סייבר"	בסעיף קטן (ב) יש להוסיף את המילה "המינימלי" לאחר המילה ל"היקף". סעיף קטן (ג) – יש לקבוע **חובה פוזיטיבית לארגון למסור לעובדים וללקוחות** מידע מקיף על אודות איסוף המידע על אודותם, מטרותיו והשימוש שייעשה במידע, ולהותיר חובת הודעה רק ל"גורמים אחרים".
סעיף 65 "פעילות מוצרת לצרכי הגנת סייבר"	יש לבטל את הפטור מהאחריות על פגיעה בפרטיות לפי חוק הגנת הפרטיות המוצעת בסעיף, ולהשאר במסגרת ההגנות הקבועות בחוק הגנת הפרטיות לפעולה מעין זו והמבחנים שגובשו לעניין סעיף 18. ככל שנדרש, יש לכלול את הפטור בעדכון המונח "רשות בטחון" בסעיף 19(ג) לחוק הגנת הפרטיות.
סעיף 67 "תחולת החוק על גופים נוספים"	מוצע **להוסיף** את **מערכת בתי המשפט (בהסכמת נשיא בית המשפט העליון)** לרשימת הגופים שנדרשת הסכמתם להפעלת סמכויות על החוק. הוספת זו מתחייבת מעקרון הפרדת הרשויות, שכן כל הרשויות המנויות בסעיפים קטנים (א)-(ד) הן רשויות מדינה עצמאיות שקיים הגיון בדרישת ההסכמה. מאידך גיסא, בכל הכבוד, הגופים המיוחדים ומערכת הבטחון אינם "רשויות אחרות", אלא גופי מדינה רגילים הכפופים לבקרתם של מבקר המדינה, הרשות השופטת וכד'. **יש להסיר את "הגופים המיוחדים" ו"מערכת הבטחון"** מרשימת הגופים שנדרשת הסכמה לתחולת החוק עליהם.

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

סעיף 68 "סקרים משקיים ומגזריים"	לא ברורה הסיבה בגינה בוחר התזכיר לייצר מערכת סטטיסטיקה נוספת על זו הרשמית של מדינת ישראל, ולתת למערך סמכות לבצע סקרים לאומיים או מגזריים. משימה זו מסורה על פי פקודת הסטטיסטיקה לללשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שהיא גוף הידע במדינת ישראל לנושא זה. יש לדאוג לכך שראש המערך ייזום סקרים כאלה, אך שאלו **יבוצעו על ידי הלמ"ס** ולא על ידי המערך. בשל כך, אין צורך לקבוע חובת ציות למסירת מידע, שכן זו קבועה כבר בפקודת הסטטיסטיקה. נדרשת הוספת חובת **פרסום של הסקרים לציבור**, שכן על פניו תוצאות הסקרים אינן מידע מסווג.
סעיף 69 "הסדרים הסכמיים בתחום הגנת הסייבר"	המונח "פעולות הקבועות בו (בחוק) כמושא להסדרה הסכמית, הוא מונח רחב מדי ויאפשר עקיפה של רבות מהוראות החוק בהסכמות, או הסכמות לכאורה. יש לצמצם את תחולתו של הסעיף רק לדרישות לקביעת נהלים ויישום אמצעי אבטחה הדרושים לשם הגנה בסייבר.
סעיף 70 "התקשרות עם גורמים מקבילים"	בסעיף קטן (ב) – בכל הכבוד, העברת **מידע מוגן** לגוף בינלאומי, שהוא גוף הפועל לפי האינטרסים של מדינת החוץ או הארגון הבינלאומי, רק בתנאי הקלוש כי המידע ישמש ל"מטרה לשמה נמסר", אינו יכול לעמוד. אין מדובר, לפי לשון הסעיף, בקשר ישיר, מוכח וברור להגנת הסייבר של מדינת ישראל. העברת במידע מוגן של משתמשי הסייבר הישראלי, יחידים כארגונים, למטרה כה עמומה חייבת להעשות **על בסיס הסכמה של נושאי המידע**.
סעיף 71 "הסמכה לביצוע פעולות לסיכול תקיפת סייבר הנמנית בין יעדי שירות הבטחון הכללי"	**יש למחוק סעיף זה.** לשירות הבטחון הכללי, הפועל מכוח חוק שירות הבטחון הכללי, יש את כל הסמכויות הנדרשות לסיכול איומי טרור וריגול. התזכיר מנסה לשכנע את הקורא כי מדובר בעולמות מקבילים – גוף אחד (מערך הסייבר הלאומי) עוסק בהגנה ואינו מתעסק עם זהות התוקף, וגוף אחר (שב"כ) יסכל את פעילות הסייבר הקשורה בטרור וריגול. הקצר שנוצר בסעיף זה בין סמכויות המערך וסמכויות שירות בטחון כללי מעלות **חשש** לגבי **טוהר כוונותיו של הסעיף**.
סעיף 73 "תקנות"	יש להוסיף את הדרישה הכללית בחוק, לפיה תקנות המותקנות על ידי ראש הממשלה יקבלו את **אישור ועדת הכנסת לחוק** (אלא אם נקבע אחרת בחוק).

עו"ד יורם הכהן
מנכ"ל איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)